

בברכה של טיבול ראשון מ"מ ברכת המוציא פוטרות דהו להו דברים הבאים בתוך הסעודה מחמת הסעודה שהרי ירקות גוררין הלב וקרי ליה נמי למרור פרפרת הפת

13. שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תעה סעיף א יטול ידיו ויברך על נטילת ידים, ויקח המצות כסדר שהניחם, הפרוסה בין שתי השלימות, ויאחזם בידו ויברך המוציא ועל אכילת מצה, ואחר כך יבצע מהשלימה העליונה ומהפרוסה, משתיהן ביחד, ויטבלם במלח. הגה: ואין המנהג לטבלם במלח בלילה ראשונה, דפת נקי אין צריך מלח. ויאכלם בהסיבה ביחד כזית מכל אחד, ואם אינו יכול לאכול כשני זיתים ביחד, יאכל של המוציא תחלה ואחר כך של אכילת מצה, ואחר כך יקח כזית מרור וישקענו כולו בחרוסת, ולא ישהנו בתוכו שלא יבטל טעם מרירותו ומטעם זה צריך לנער החרוסת מעליו, ויברך על אכילת מרור ויאכלנו בלא הסיבה

14. ביאור הלכה סימן תעה סעיף א ד"ה * ויברך המוציא ויברך המוציא ועל אכילת מצה ואח"כ וכו' - הטעם משום דאיכא פלוגתא דאית פוסקים דסוברין שיברך המוציא על השלמה ועל אכילת מצה על הפרוסה ואית דסברי להיפך לכך פסק המחבר שיאחז שתייהם בידו [לבד התחתונה בשביל לחם משנה] ויברך המוציא ועל אכילת מצה ויבצע משניהם:

15. משנה ברורה סימן תעה ס"ק ב (ב) ויאחזם בידו - כל שלשתן העליונה והתחתונה בשביל לחם משנה והפרוסה ע"ש לחם עוני ויברך ברכת המוציא ויניח השלישית להשמט מידו ויברך על הפרוסה עם תפיסת העליונה על אכילת מצה ויברך שתי הברכות טרם ישברם וכמו שמסיים המחבר ואח"כ וכו':

16. שולחן ערוך הרב אורח חיים סימן תעה סעיף ד וצריך שיאחז שתי השלימות בידו בשעת ברכת המוציא והפרוסה תהיה בין שתי השלימות ולא יניח הפרוסה מלמעלה לפי שבתחלה צריך לברך המוציא ואח"כ על אכילת מצה וברכת המוציא היא על השלימה וברכת על אכילת מצה היא על הפרוסה שהיא לחם עוני ואם הפרוסה תהיה מלמעלה יצטרך לעבור על המצות כשיברך המוציא בתחלה:

17. שער הציון סימן תעז ס"ק ד מדעת רש"י ורשב"ם משמע דבאפיקומן יוצאין עצם המצוה דאכילת מצה אלא שתקנו לברך בתחלת הסעודה, וצריך באמת לכוון בברכה לפטור גם האפיקומן,

18. משנה ברורה סימן תעה ס"ק ד (ד) ואין המנהג לטבלם וכו' - ר"ל אף שבכל ימות הפסח מטבילין במלח אף על פי שהיא נקיה ואינה צריכה טיבול מן הדין וכדמבואר לעיל סימן קס"ז ס"ה מ"מ בלילות ראשונות של פסח אין נוהגין כן דטפי הוא נראה לחם עוני כשאינו טבול במלח:

19. שולחן ערוך הרב אורח חיים סימן תעה סעיף י יש נוהגין לטבל במלח את הכזית של המוציא ושל אכילת מצה ובמדינות אלו אין נוהגין כן לפי שפת נקיה אין צריך מלח כמו שנתבאר בס"י קס"ז ואף שבשאר ימות הפסח מטבילין המצה במלח אף שהיא נקיה מכל מקום בב' לילות אלו של פסח אין נוהגין כן מפני חיבוב מצה לצאת ידי חובתו במצה שאין עמה תערובת טעם אחר כלל

20. שנה ברורה סימן תעה ס"ק ח (ח) ביחד - שאם יאכל מתחלה כזית של המוציא דהיינו מן השלמה הרי הוא כמפסיק בין ברכת על אכילת מצה לאכילת הפרוסה שעלה קאי הברכה ואם יאכל הפרוסה מקודם ואח"כ

1. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קטו עמוד ב נטילת ידים תרי זימני למה לי, הא משא ליה ידיה חדא זימנא! אמרי: כיון דבעי למימר אגדתא והלילא - דילמא אסוחי אסחיה לדעתיה ונגע.

2. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לט עמוד ב אמר רב פפא: הכל מודים בפסח שמניח פרוסה בתוך שלמה ובוצע (ונמצאו שתייהן בידו, ובוצע או משתיהן או מן השלמה). מאי טעמא - לחם עני כתיב. (ודרכו של עני בפרוסה, לפיכך צריך שיראה כבוצע מן הפרוסה.)

3. רא"ש מסכת פסחים פרק י סימן ל ויש מביאין ראייה לדבריו מדקתני במתניתין הביאו לפניו מצה אלמא דליכא אלא חדא מצה שלימה. ולא נראה דמאי שנא פסח לענין לחם משנה משאר כל הימים טובים שלא יבצע (אלא) על שתי ככרות שלימים דהא דדרשינן לחם עוני לפרוסה היינו אותו לחם שיוצא בו ידי אכילת מצה אבל המוציא פשיטא דעל שלימים בעינן כשאר ימים

4. שו"ת הרשב"א החדשות (מכתב יד) סימן לה אחר ההגדה וקריאת ההלל מברך על המצה לאכול מצה, וצריך נטילת ידים בברכה לפי שהיה לו הסח הדעת באמצע. כשהוא בוצע נוטל מצה שלמה ומניח עליה מצה אחרת פרוסה ומברך המוציא ולאכול מצה על הפרוסה משום לחם עוני. ואינו צריך שלש מצות

5. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קח עמוד א ואפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב. איתמר: מצה - צריך הסיבה, מרור - אין צריך הסיבה.

6. רא"ש מסכת פסחים פרק י סימן ב ואם אכל בלא הסיבה יחזור ויאכל בהסיבה

7. רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ח הלכה ח בזמן הזה שאין שם קרבן אחר שמברך המוציא לחם חוזר ומברך על אכילת מצה, ומטבל מצה בחרוסת ואוכל, וחוזר ומברך על אכילת מרור ומטבל מרור בחרוסת ואוכל, ולא ישהה אותו בחרוסת שמא יבטל טעמו, וזו מצוה מדברי סופרים

8. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף לט עמוד א משנה. ואלו ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח: בחזרת, בתמכא, ובחרחבינא, ובעולשין, ובמרור. יוצאין בהן בין לחין בין יבשין. אבל לא כבושין ולא שלוקין ולא מבושלין. ומצטרפין לכזית

9. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קטו עמוד א אמר רבי אלעזר אמר רב אושעיא: כל שטיבולו במשקה - צריך נטילת ידים. אמר רב פפא: שמע מינה האי חסא צריך לשקועיה בחרוסת, משום קפא. דאי סלקא דעתך לא צריך לשקועיה - נטילת ידים למה לי? הא לא נגע.

10. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קטו עמוד ב ואמר רב פפא: לא נישתי איניש מרור בחרוסת, דילמא אגב חלייה דתבלין מבטיל ליה למרוריה, ובעינן טעם מרור וליכא.

11. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קח עמוד א מרור - אין צריך הסיבה. (שהוא זכר לעבדות.)

12. תוספות מסכת פסחים דף קטו עמוד א והדר אכיל חסא בלא ברכה - ונראה דאין צריך לברך בפה"א אף על גב דהגדה הוי הפסק כדפרישית לעיל ולא מיפטר

השלמה ג"כ הוא כמפסיק להני פוסקים דסברי דברכת על אכילת מצה קאי על השלמה וע"כ יאכלם ביחד:

21. שער הציון סימן תעה ס"ק ו

(ו) חק יעקב ועוד בב"ח טעם אחר, דאם יאכל של המוציא תחלה [היינו השלמה, דמסתמא הברכה הראשונה עלה קאי העיקר, שהיא העליונה] יצא בה ידי חובת מצה, ואנו בעינן לכתחלה לחם עוני לשם מצה דהיא הפרוסה ולא השלמה, ולאכול של הפרוסה מתחלה גם כן אין נכון, אחרי דהשלמה מונחת מלמעלה ואין מעבירין על המצות:

22. משנה ברורה סימן תעה ס"ק ט

(ט) כזית מכל אחד - מן הפרוסה בודאי צריך כזית דהא מברכין על אכילת מצה ואין אכילה פחותה מכזית אבל פרוסת המוציא הלא קי"ל דהמוציא מברכין אפילו על פחות מכזית וכנ"ל בסימן ר"י אלא משום דיש פוסקין שסוברין דברכת המוציא קאי על הפרוסה וברכת על אכילת מצה קאי על השלמה לכך צריך מכל אחת כזית. והסכימו האחרונים דצריך רק להכניס לפיהו את שני הזיתים בבת אחת ולרסקם אבל אין מחויב לבולעם בבת אחת אלא די שיבלע כזית לערך בבת אחת ואח"כ יבלע השאר ובדיעבד אפילו בלע הכזית מעט מעט יצא כל שלא שהה מתחלת אכילתו עד סופה יותר מכדי אכילת פרס:

23. משנה ברורה סימן תעה ס"ק יא

(יא) ואח"כ של אכילת מצה - ובדיעבד אם אכל כזית אחד בין מהשלמה ובין מהפרוסה יצא:

24. ביאור הלכה סימן תעה סעיף א ד"ה * כזית מכל

כזית מכל אחד - עיין מ"ב בטעם דבר זה והוא מדברי המפרשים. אכן בעיקר הדבר תמוה מאד דלפי כל זה נפק לן דבר חדש דבליילה ראשונה צריך לאכול ב' כזית ולא מצינו זה בשום מקום וכל הני פוסקים דסברי דצריך ג' מצות לסדר לא הזכירו זה זולת הרא"ש והמרדכי... ובאמת אף להני דמצריכים ג' מצות הוא רק משום לחם משנה וגם הא דהצריכו לכונן בברכה ראשונה על מצה אחת ובברכה ב' על מצה שניה הוא משום שאז יהיו המצות חבילות חבילות אבל גם לדידהו שתי המצות הם דבר אחד וכמו בשבת לחם משנה ומעיקר הדין יכול לאכול איזה שירצה רק משום דעל כל אחד מהמצות כוון בברכה טוב שיטעום מכל אחד אבל בודאי די בכזית אחד בצירוף משתיים... וצ"ע:

25. ערוך השולחן אורח חיים סימן תעה סעיף ג

ואינו מובן במה שאומר יאכל של המוציא תחלה וכי יודע איזהו של המוציא הלא תופס לשניהם ביחד מפני הספק כמ"ש [עט"ז סק"ג שהקשה כן] ונ"ל משום דהעיקר לדינא אנו תופסין דעל השלימה המוציא ועל הפרוסה על אכילת מצה דכן דעת רוב הפוסקים אלא שעכ"ז מפני כבוד הדיעה השנייה אנו תופסים שניהם:

26. שו"ת אור לציון חלק ג פרק טו - דיני ליל הסדר אות טו

טו. שאלה. מי שאינו יכול לאכול שיעור כזית מצה או שאין לו שיעור כזית מצה אלא פחות מהשיעור, האם צריך להשתדל לאכול לפחות מה שיש לו, או כיון שאין לו כשיעור אין תועלת באכילת מעט מצה.

תשובה. אף שאין לו שיעור כזית, צריך הוא לאכול כמה שיש לו. אלא כיון שעדיין לא יצא ידי חובה, אם יזדמן לו מאוחר יותר לאכול כשיעור, חייב לחזור ולאכול כזית כדת.

27. משנה ברורה סימן תעה ס"ק יג

(יג) וישקענו כולו - כדי להמית ארס שבתוכו. ויש מקומות שאין נוהגין לשקע כולו אלא בטיבול מקצתו:

28. שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תעה סעיף א

ואחר כך נוטל מצה שלישית ובוצע ממנה וכורכה עם המרור וטובלה בחרוסת. הגה: ויש אומרים דאין לטובלו, וכן הוא במנהגים וכן ראיתי נוהגין. ואומר: זכר למקדש כהלל, ואוכלן ביחד בהסיבה. ומשבירך על אכילת מצה לא יסיח בדבר שאינו מענין הסעודה עד שיאכל כריכה זו, כדי שתעלה ברכת אכילת מצה וברכת אכילת מרור גם לכריכה זו.

29. משנה ברורה סימן תעה ס"ק טז

(טז) וכורכה עם המרור - וצריך כזית מצה וכזית מרור. וטעם כריכה זו כדי לצאת דעת הלל דס"ל דקרא דעל מצות ומרורים יאכלהו בהדי הדדי משמע ומ"מ לצאת רק בזה ידי אכילת מצה ואכילת מרור אי אפשר בזה"ז אפילו להלל דכיון דמרור בזה"ז דליכא פסח אינו רק מדרבנן וע"כ כשיאכלם ביחד אתי טעם מרור ומבטל לה לטעם מצה שהוא מדאורייתא אפילו בזה"ז ומשום זה צריך לאכול מתחלה כל אחד בפ"ע ואח"כ אוכל שניהם ביחד כדי לעשות זכר לזמן שהיה מקדש קיים והקריבו פסח ואז לפי דעת הלל היו אוכלים מצה ומרור ביחד:

30. ביאור הלכה סימן תעה סעיף א ד"ה * ואומר זכר

* ואומר זכר למקדש - קשה הלא אמירה זו הוי הפסק בין ברכה לכריכה והמחבר בעצמו מסיים שאין לו להסיח וכו' כדי שתעלה ברכת אכילה וכו'. ודוחק לומר דגם אמירה זו הוי מענין הסעודה כמו טול בריך. ובאמת לא מצאתי לשום פוסק האי לישנא שכתב המחבר רק כתבו דכריכה זו הוא זכר למקדש אבל לא הזכירו שיאמר זכר למקדש ואולי לאו דוקא כתב המחבר ואומר ואוכלן וכו' אלא שצריך מתחלה להתחיל לאכול ואח"כ יאמר הגדה זו ולולא דמסתפינא הוי אמינא דצ"ל במחבר וטובלה בחרוסת זכר למקדש כהלל וכלשון הש"ס וכל הפוסקים והאי ואומר הוא שיטפא דלישנא וצ"ע: